

КЛАСТЕРИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Оберемок Д., аспірант*,

Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Впровадження кластерного підходу вважається в Європі одним із ефективних засобів забезпечення конкурентоспроможності національної та регіональної економіки.

Одночасно розвиток співпраці між Україною та ЄС, активізація транскордонного співробітництва та реалізація нової державної регіональної політики зумовили необхідність розробки і впровадження нових механізмів підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів, серед яких особлива увага приділяється кластерному підходу.

Окрім того, в умовах глобалізації спостерігається відхід від ієрархічних структур управління, які вже не можуть забезпечити високий рівень конкурентоспроможності будь-яких об'єктів. Останні досягнення цивілізаційного розвитку і економічної думки стверджують, що конкурентоспроможність і процес кластеризації нерозривно пов'язані і взаємно обумовлюються. Широкомасштабне використання кластерного підходу на всіх континентах і в різних умовах довело його ефективність.

Концепція кластерного розвитку, сформульована Майклом Портером [7], набула широкого розповсюдження у світі. Кластерами можуть бути невеликі мережі малого та середнього бізнесу на мікро – території (менш ніж 50 підприємств). Існують також мега-кластери, що охоплюють велику частку економіки на національному та регіональному рівнях. Найбільш узагальнено кластери можна визначити як групи незалежних компаній та асоційованих інституцій, які:

- співпрацюють та конкурують;
- географічно зосереджені у одному чи у сусідніх регіонах (навіть якщо кластер охоплює кілька країн);
- спеціалізується у конкретній сфері діяльності, пов'язані спільними технологіями та навичками;
- традиційні, або інноваційні; більшість кластерів базуються на традиційних заходах;
- інституціоналізовані (є підрозділ з управління кластерами), або неінституціоналізовані [2].

* Науковий керівник – Яцул А.М., д.е.н., професор

Кластери неминуче асоціюються з мережами, що є формальними та неформальними організаціями, які спрощують обмін інформацією та технологіями, а також сприяють координації заходів та співробітництва між членами кластеру.

Деякі дослідники визначають чотири стадії розвитку кластерів, зокрема ембріональну, розвиток, зрілість, розпад [3]. Макроекономічні дані вказують на концентрацію фірм у відповідних секторах економіки (кількість, розміри фірм по секторах, кількість працівників тощо). У процесі виявлення кластерів слід взяти до уваги наступні фактори: наявність та активність у регіоні інституції регіонального розвитку та інших недержавних організацій; динаміку розвитку малих підприємств і їх спеціалізацію; зовнішньоторговельну діяльність, зокрема, прикордонну торгівлю, наявність спеціалізованих наукових та освітніх установ, а також проаналізувати інші опосередковані чинники, що вказують на потенційні можливості формування кластеру чи їх ідентифікацію на різних етапах життєвого циклу.

Сьогодні у більшості країн Європи ефективно реалізують різноманітні стратегії щодо формування та розвитку кластерів. Так, на території Італії діють як національні, так і регіональні кластери. Нормативно-правовою базою, яка визначає порядок утворення та розвитку промислових районів (кластерів) є Постанова Уряду Італії від 28 грудня 2007 року «Про проекти, що спрямовані на розвиток промислових районів». Разом з тим, на регіональному рівні приймаються відповідні рішення та регіональні закони щодо визначення критеріїв, які є основою для утворення кластерів [4].

У 2001 р урядом Швейцарії було прийнято рішення про затвердження програми з розвитку міжрегіональних агломерацій. На поточний момент розвиваються 45 кластерів 3 з яких є транскордонним (з Німеччиною та Францією). За допомогою цієї програми Швейцарська Конфедерація сприяє сталому розвитку міст, включаючи підтримку наступних процесів: збереження і підвищення привабливості та якості життя в зміцнення мережі міст Швейцарії; сприяння створення спеціалізованих кластерів [1].

В Україні також почалися процеси формування кластерних ініціатив та розвитку кластерів. Кластерна модель управління регіональною економікою, суть якої полягає в кооперації та об'єднанні зусиль споріднених підприємств, фінансових, дослідницьких, навчальних, торгових структур та державних установ для спільного виробництва продукції, яка відповідає світовим стандартам, вперше на

Україні була запроваджена в Хмельницькій області [6]. У 1998 році Хмельницькою обласною громадською організацією Асоціацією «Поділля Перший» була розроблена Програма застосування концепції кластерів з метою відродження вітчизняного виробництва на Поділлі в швейній та харчовій галузях промисловості, виробництві будівельних матеріалів та будівництві, переробці сільськогосподарської продукції, туристичній галузі. Стратегія Програми передбачала зацікавленість підприємців вкладати кошти саме у місцеве виробництво, використання місцевих ресурсів, та вітчизняних передових технологій, залучаючи власні трудові ресурси та інтелектуальний потенціал.

У Львівській області опрацьовується питання утворення та діяльності транскордонного туристичного кластеру. Так, «Спільна стратегія розвитку українсько-польського транскордонного регіону (Волинська, Львівська, Закарпатська області та Люблінське і Підкарпатське воєводства), розроблена у рамках проекту ЄС «Новий рівень добросусідських відносин – розвиток польсько-української стратегії транскордонної співпраці», передбачає одним із основних пріоритетів розвиток туристично-рекреаційної сфери [5].

Кластери – це складні об'єкти, на розвиток яких можуть вплинути різноманітні види втручання. Завдання полягає в тому, щоб вибрати ефективні інструменти, які мають забезпечити утворення точок зростання (кластерів). Для забезпечення розвитку кластерних ініціатив необхідно здійснювати наступні заходи:

- здійснювати інформаційно-аналітичну підтримку реалізації кластерної політики;
- розробляти загальну стратегію напряму політики розвитку кластерів;
- ефективно використовувати існуючі інструменти і заходи економічної політики для реалізації кластерних ініціатив в регіоні;
- сприяти інтеграції принципів кластерної політики в діяльність окремих міністерств і відомств, відповідальних за економічний і соціальний розвиток регіонах;
- здійснювати конкурсну підтримку комплексних ініціатив по розвитку кластерів на регіональному рівні;
- сприяти розвитку міжнародної співпраці у сфері кластерної політики.

Ефективним кроком для України має стати розробка нової Національної Стратегії розвитку транскордонних кластерів, яка має враховувати нові реалії розвитку співробітництва між Україною та ЄС.

Література:

1. Шрьодер Ж. Кластерний підхід у стратегії регіонального розвитку. 3б. матер. міжн. конф. «Місцевий та регіональний розвиток в Україні: виклики та можливості». Київ, травень 2005.
2. Посібник з кластерного розвитку. В рамках проекту ЄС «Послуги підтримки МСП в пріоритетних регіонах». EuropeAid /121495/C/SV/UA. GFA Consulting Group, Державний комітет України з регуляторної політики та підприємництва (ДКРП). Київ 2006 р. 38 с.
3. Куйбіда В.С., Ткачук А.Ф., Толкованов В.В. та інші «Транскордонне співробітництво та розвиток транскордонних кластерів». Київ, «Крамар», 2009, 242 с.
4. Марковський С., Мікула Н., Ткачук А., Толкованов В. «Конкурентноспроможність територій: науково-практичний посібник». Київ, ІКЦ «Легальний статус», 2011, 251 с.
5. Куйбіда В.С., Негода В.А., Толкованов В.В. «Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи». Київ, 2009, 176 с.
6. Куйбіда В.С., Іщенко О.М., Ткачук А.Ф., Толкованов В.В. «Нова державна регіональна політика». Київ, «Крамар», 2009, 232 с.
7. Cluster policy in Europe/ A brief summary of cluster policies in 31 European countries. Europe Innovation Cluster Mapping Project. Oxford Research AS, January. 2008. 34 p.
8. Porter M. «Clusters and the New Economics of Competition». Harvard Business Review, November. December, 1998, pp. 77-89.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Овчінніков В.В., здобувач вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Цифровізація комунікаційного менеджменту сільськогосподарського підприємства – невід’ємна складова інноваційного процесу інформатизації сучасного суспільства. Сучасні цифрові комунікаційні системи поступово перетворюються на основний засіб удосконалення управління економічними та іншими об’єктами. Завдяки діджиталізації технічних операцій полегшується праця управлінців, підвищується продуктивність та якість технологічних процесів.

* Науковий керівник – Нагасв В.М., д.п.н., професор